

Από τα «πέτρινα χρόνια» στο 4ο Συνέδριο. Πώς ο «μοναχικός» Κ. Σημίτης έγινε ο εκφραστής της πλειοψηφίας του ΠαΣοΚ

Η μακρά πορεία προς την αρχηγία

Του Π. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Η ΕΠΙΜΟΝΗ του κ. Κώστα Σημίτη στην αξιοκρατία είναι μια από τις βασικές εξηγήσεις της αδυναμίας να συγκροτήσει «προσωπικό κομματικό μηχανισμό», ακόμη και όταν ανέλαβε τις πρώτες του κυβερνητικές ευθύνες τον Οκτώβριο του 1981 στο υπουργείο Γεωργίας. Ως Γενικό Γραμματέα επέλεξε τον κ. Χρήστο Παπαθανασίου, οικονομολόγο και γνώστη των αγροτικών προβλημάτων, παλαιό μιν στελέχος του ΠΑΚ και της Κεντρικής Επιτροπής του ΠαΣοΚ αλλά διαγραφμένο από το 1975 με τις τότε μαζικές διαγραφές. Ταυτοχρόνως, το 1981, ο κ. Σημίτης, αναζητώντας στελέχη με ευρωπαϊκή εμπειρία, προσέλαβε ως ειδικό συνεργάτη του τον σταδιοδρομούντα ήδη επιτυχώς στις Βρυξέλλες κ. Νίκο Θέμελη, ο οποίος όμως δεν είχε καμιά σχέση με το οργανωμένο ΠαΣοΚ. Γενικότερα, σε όποιο υπουργείο και αν πήγαινε, η στελέχωση δεν γινόταν με βάση κομματικά κριτήρια αλλά αξιολογικά.

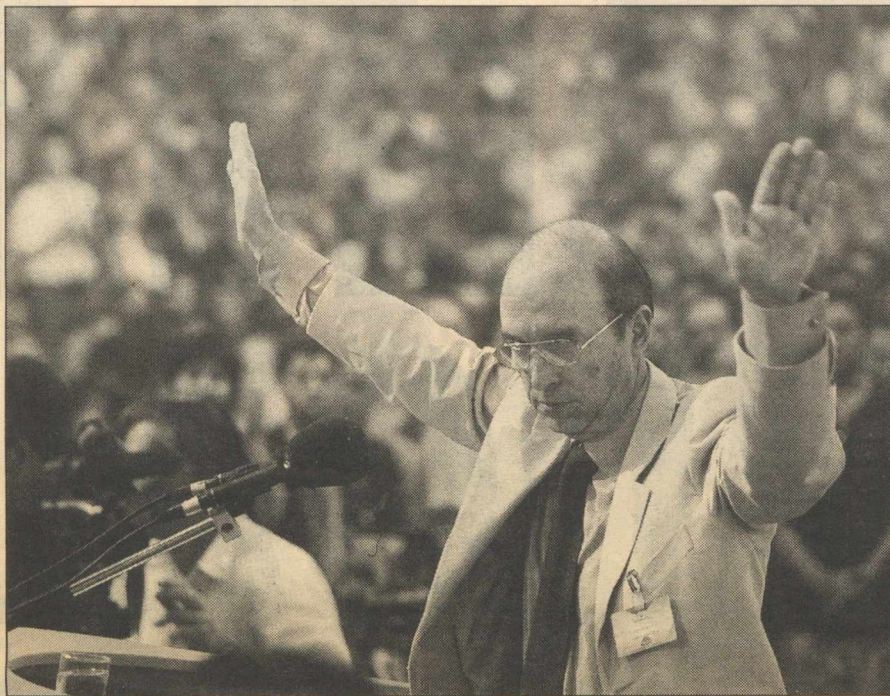
Το 1985, ωστόσο, στο γραφείο του κ. Σημίτη εντάχθηκε ένα «καθαρά» κομματικό στοιχείο. Ο κ. Δημοσθένης Κουφουδάκης ήταν από τα ιδρυτικά στελέχη του ΠαΣοΚ Πειραιά του 1974. Πλοίαρχος του Εμπορικού Ναυτικού, άνθρωπος προς αλλά αποφασιστικός, ήταν στο Τομεακό Γραφείο του Πειραιά, όπου συνδέθηκε με τον Κώστα Σημίτη. Εκτοτε, αναπτύσσεται από τα βασικά στελέχη του γραφείου του νυν Πρωθυπουργού, και έστρεψε την προσοχή του κ. Σημίτη προς τη συστηματικότερη δουλειά στο κόμμα και στην περιφέρεια.

Μετά το '87 άρχισε να εξόδους προς την επαρχία

Ιδίως μετά το 1987 ο κ. Σημίτης άρχισε τις πρώτες εξόδους του προς την επαρχία. Η κατάσταση ήταν δύσκολη για τον «αιρετικό» πολιτικό. Ήταν συχνές οι περιπτώσεις κατά τις οποίες με «γραμμή» από τη Χαριλάου Τρικούπη οι Νομαρχιακές Οργανώσεις σαμποτάριζαν την προσέλευση στις ομιλίες του. Στελέχη του γραφείου του θυμούνται χαρακτηριστικά ότι σε δύο εκδηλώσεις, στην Κεφαλονιά και στην Τρίπολη, η αίθουσα ήταν σχεδόν άδεια. Τότε εφαρμόστηκε το ακόλουθο «κόλπο»: τα φιλικά στον κ. Σημίτη στελέχη έστρεφαν τα μεγάφωνα προς τα έξω, ανακοίνωναν ότι επικείται ομιλία του και γέμιζε «μέσα σε μισή ώρα». Υπήρξαν περιπτώσεις, κατά τη διάρκεια αυτών των εξορμήσεων, όπου τοπικοί βουλευτές του ΠαΣοΚ κυκλοφορούσαν επιδεικτικά σε άλλα σημεία της πόλης την ώρα της ομιλίας, ώστε να καταστεί δημοσφώς γνωστό ότι δεν συγχρωτίζονται με τον «αιρετικό».

Σε αυτή την περίοδο, ως το 2ο Συνέδριο του 1990, τα στελέχη που περιστοιχίζουν τον νυν Πρωθυπουργό μετριούνται με δυσκολία στα δάκτυλα των δύο χεριών: είναι οι κκ. Δημοσθένης Κουφουδάκης, Νίκος Θέμελης, Αντώνης Αγγελίδης, Τάσος Μαντέλης, Δημήτρης Παπούλιας, Γιάννης Νικολόπουλος, Ροβέρτος Σπυρόπουλος. Στο πλευρό του, πάντα, η έμπιστη και μεθοδική κ. Μαρία Πλευράκη.

Ωστόσο, από το 2ο Συνέδριο

Ολυμπιακό Στάδιο, Ιούνιος 1996. Το τέλος μιας πορείας 20 ετών και η αρχή μιας νέας: ο Κ. Σημίτης εκλέγεται πρόεδρος του ΠαΣοΚ

ως το 3ο του 1994, αυξανόταν σταθερά το ειδικό βάρος του κ. Σημίτη, τόσο στην κομματική αποδοχή όσο και στην κοινωνία. Η «αίρεση» άρχισε να αποδεικνύεται πολύ πιο ενδιαφέρουσα από την ορθοδοξία.

Αυτή την περίοδο αναπτύσσεται και η δραστηριότητα του ΟΠΠΕΚ, του Ομίλου Πολιτικού Προβληματισμού και Επικοινωνίας, που αποτελεί περισσότερο έναν μηχανισμό «παραγωγής ιδεολογίας» και θεωρητικών επεξεργασιών για την ενίσχυση του εκσυγχρονιστικού ρεύματος. Μέλη του ΟΠΠΕΚ, πέρα από τους στενά πολιτικά προσκείμενους στον κ. Σημίτη, είναι οι πανεπιστημιακοί - κυρίως - κκ. Α. Φατούρος, Ν. Γιακουμέλος, Δ. Τσάτσος, Κ. Τσουκαλάς, Ν. Μουζέλης, Χ. Ροζάκης κ.ά., ενώ οι εκδηλώσεις του Ομίλου γίνονται ταυτόχρονα για τη σύγκλιση των δυνάμεων της «κεντροαριστεράς».

Η αύξηση του ειδικού βάρους του κ. Κώστα Σημίτη άρχισε να μεταφράζεται σε κομματική επιρροή στο 3ο Συνέδριο του ΠαΣοΚ του 1994, όταν μόνος εναντίον όλων των άλλων μελών του ΕΓ κράτησε το βάρος της σύγκρουσης με τον κ. Τσοχατζόπουλο για το περίφημο «ασυμβίβαστο». Ωστόσο, δεν ήταν πια μόνος στο κόμμα. Ήδη, από καιρό, τα δύο «στρατηγεία» της εποχής, το γραφείο της οδού Ακαδημίας 35 και το σπίτι του κ. Ν. Θέμελη στην οδό Πάφου 26 του Παπάγου, είχαν αρχίσει να γεμίζουν από συνεδριάζοντες στελέχων. Οι «λοχαγοί» οι κκ. Μανίνας, Ρέππας, Νεονάκης, Νικολάου, Καστανίδης και Θ. Τσουκάτος, στελέχη όπως ο κ. Χρήστος Βερελής, οι συνδικαλιστές, κυρίως οι κκ. Χ. Πρωτόπαπας και Α. Κανελλόπουλος, καθώς και μια μικρή ομάδα βουλευτών, από τους κκ. Δρυ, Μαντέλη και Κοτσώνη, έχουν πλέον συστηματικό διάλογο με τον θεωρούμενο ως βασικό πόλο αμφισβήτησης των συμβαινόντων στο ΠαΣοΚ.

Μετά το 3ο Συνέδριο του 1994, η εικόνα των - τότε - καθαρά «σημιτικών» μελών της ΚΕ φθάνει στους ακόλουθους 14: Καστανίδης Χ., Αρσένη Μαρία (νυν υποστηρίκτρια του κ. Τσοχατζόπουλου), Χ. Ροκφόλλος, Α. Διαμαντοπούλου, Γ. Δρυ, Β. Κεδικόγλου, Ε. Παπαζώη, Τ. Μαντέλης, Γ. Παοχαλί-

Οι δύο άνθρωποι του προέδρου

Ο κ. Νίκος Θέμελης είναι η «στοχαστική δύναμη» του επιτελείου του Πρωθυπουργού. Γεννημένος το 1947, με σπουδές στα νομικά και διδακτορικό στα ζητήματα ευρωπαϊκής ενοποίησης, είναι σήμερα προϊστάμενος του Γραφείου Σχεδιασμού Στρατηγικής του Πρωθυπουργού. Επιμένει στα ζητήματα μακρού χρόνου, δεν ασχολείται με άμεσο τρόπο στα κομματικά, αλλά αποτελεί κύριο παράγοντα στη σύνθεση στρατηγικής σε όλα τα επίπεδα του επιτελείου Σημίτη.

δης, Ρ. Σπυρόπουλος, Κ. Παπαδόπουλος, Φ. Παπαδέλλης, Γ. Παπαγιάννης, Α. Μπαλάς.

Ωστόσο, μετά το 3ο Συνέδριο, στο επιτελείο του κ. Σημίτη προστέθηκε, με σταθερό και μόνιμο τρόπο, το στελέχος που έμελλε να αποδειχθεί ο καταλύτης της σχέσης του ισχυρού αλλά απομονωμένου από το κόμμα στελέχους με τον κομματικό κορμό. Ο εκ των «λοχαγών» κ. Θεόδωρος Τσουκάτος, μετά τις συγκρούσεις του 3ου Συνεδρίου, διαπίστωσε ότι δεν έχει νόημα η καταγραφή επιμέρους ρευμάτων και τάσεων στο ΠαΣοΚ αλλά η συσπείρωση όλων υπό τον Κ. Σημίτη. Η θέση αυτή οδήγησε στη «διαγραφή» του κ. Τσουκάτου από την κίνηση του «λοχαγών», που συνεργάζονταν με τον νυν Πρωθυπουργό αλλά ήθελε να διατηρεί την αυτοτέλειά της. Στη σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής στο Ιντερκοντινένταλ, ο κ. Δ. Ρέππας ανακοίνωσε επίσημα στον κ. Τσουκάτο, εκ

Ο κ. Θεόδωρος Τσουκάτος ήταν ως προχθές πολιτικός σύμβουλος του Πρωθυπουργού. Γεννημένος το 1952, φαρμακοποιός κατά τις σπουδές και «επαγγελματίας επαναστάτης» στη νεότητά του, ο κ. Τσουκάτος θεωρείται ο αρχιτέκτονας της κομματικής στρατηγικής του κ. Σημίτη τα τελευταία δύο χρόνια. Πρόσωπο με αναμφισβήτητες ικανότητες, αναμένεται να διαδραματίσει ρόλο στις εξελίξεις, ιδιαίτερα μετά και την εκλογή του στο Εκτελεστικό Γραφείο.

μέρους των «λοχαγών», ότι δεν ανήκει πλέον στην κίνηση, λόγω της συνεργασίας του με τον κ. Σημίτη...

Ο κ. Θ. Τσουκάτος έχει ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα: αν και ανήκει στο ΠαΣοΚ από το 1979, συνεχίζει να διαθέτει το πάθος και την ορμή, συνδυασμένο με την εμπειρία της μεθοδικής, της «μυρμηγκίσιας» κομματικής δουλειάς, ενός παλαιού στελέχους αριστεριστικής οργάνωσης. Ο κ. Τσουκάτος υπήρξε από το 1974 ως το 1979 στελέχος, πρώτα της ΑΑΣΠΕ και μετά του ΕΚΚΕ, και διατήρησε όλα τα ανακλαστικά αυτής της περιόδου, όταν εντάχθηκε με μια ομάδα του διαλυθέντος ΕΚΚΕ στο ΠαΣοΚ το 1979-80. Αμέσως μετά το 3ο Συνέδριο οι συνθήκες είναι ώριμες και εννοϊκές για ένα «άνοιγμα» του κ. Σημίτη προς το κόμμα, καθώς στο Συνέδριο καταγράφηκε, για πρώτη φορά με τόση σαφήνεια, μια ισχυρή τάση αμφισβήτησης του ως τότε μονολιθικού «πα-

Ο ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ

Για την πλειονότητα των πολιτών - όπως μαρτυρούν οι δημοσκοπήσεις - η εκλογή του κ. Σημίτη στην προεδρία του ΠαΣοΚ όχι απλώς δεν αποτέλεσε έκπληξη αλλά εθεωρείτο και επιβεβλημένη. Τα περισσότερα, όμως, των στελεχών του μηχανισμού του ΠαΣοΚ θεωρούσαν κάτι τέτοιο όχι απλώς αδιανόητο αλλά και «αφύσικο». Κατά παράδοση, ο κ. Κώστας Σημίτης ήταν το ισχυρό μεν αλλά απολύτως μοναχικό στελέχος στη μακρά διαδρομή του στο ΠαΣοΚ. Επί είκοσι σχεδόν έτη δεν διέθετε ούτε «ομάδα» ούτε καν τον στοιχειώδη προσωπικό κομματικό μηχανισμό. Το ερώτημα για τα στελέχη της Χαριλάου Τρικούπη είναι επίμονο, βασανιστικό και αζεδιάλυτο ακόμα: πώς κατόρθωσε το πιο μοναχικό στελέχος του ΠαΣοΚ να είναι σήμερα πρόεδρος, με τη μεγάλη πλειοψηφία των συνέδρων; Τι μεσολάβησε λοιπόν και το «μοναχικό στελέχος» επιβλήθηκε ως επικεφαλής ενός μεγάλου ρεύματος πλειοψηφίας;

Ο κ. Τσουκάτος πρωτοστάτησε σε αυτή την επιλογή της «πορείας προς τη βάση». Ο κ. Κ. Σημίτης εξήγησε στο επιτελείο του ότι δεν θέλει ούτε «μηχανισμούς» ούτε «φραξιοτισμό», καθώς «δεν μπορεί να υπάρξει το καινούργιο χρησιμοποιώντας τα μέσα του παλαιού». Ωστόσο, η ενεργοποίηση προς το κόμμα αποκτά σταδιακά τον χαρακτήρα «επελάσεως» προς τη βάση και το «ρεύμα Σημίτη» προσλαμβάνει και οργανωτικά χαρακτηριστικά. Τον Σεπτέμβριο του 1994 ο κ. Τσουκάτος οργανώνει στο Ηράκλειο την πρώτη περιφερειακή σύσκεψη κορυφαίων στελεχών από όλη την Κρήτη, στην οποία ο κ. Σημίτης παρουσιάζει με συνεκτικό τρόπο την «πλατφόρμα» του. Τη «στενή» σύσκεψη ακολούθησε δείπνο και ομιλία σε ταβέρνα πιο «ανοιχτή», με 250 στελέχη, όχι μόνο κομματικά αλλά συνδικαλιστές, επιχειρηματίες, δημάρχους, μέλη του ΟΠΠΕΚ κλπ.

Αυτό το μοντέλο ακολούθηθηκε συστηματικά σε όλη την Ελλάδα, με πλήρη χαρτογράφηση του ρεύματος σε κάθε οργάνωση. Στην Πάτρα ήταν η δεύτερη εξόρμηση με κορυφαία στελέχη της Αχαΐας. Ανάμεσά του ο δήμαρχος κ. Ανδρέας Καραβόλας. Την παραμονή του δείπνου των «4» στο σπίτι της κ. Βάσως Παπανδρέου, στο Χαλάνδρι, ο κ. Σημίτης βρίσκεται σε περιφερειακή σύσκεψη του «ρεύματος» στην Καβάλα, όπου μετέχουν 50 κορυφαία στελέχη από όλη την Αν. Μακεδονία και τη Θράκη. Η συνάντηση γίνεται στο σπίτι του νομάρχη κ. Γιάννη Καρατζιώτη... Όταν ο κ. Σημίτης προσέρχεται στο δείπνο, πέραν των άλλων πλεονεκτιμάτων που διαθέτει, είναι ο μόνος των «4» που έχει ήδη δρομολογήσει τη δική του πορεία προς την οργάνωση.

Αρχές του 1995 η επέλαση προς τη βάση εξαπλώνεται στη Βόρεια Ελλάδα, με πρώτη τη Θεσσαλονίκη. Την άνοιξη του 1995 πραγματοποιούνται ήδη συστηματικά οι πρώτες περιφερειακές συσκέψεις του ρεύματος, συνήθως στην οδό Ακαδημίας, όχι σπάνια όμως, τις βραδινές ώρες, στη μεγάλη αίθουσα συσκέψεων του υπουργείου Βιομηχανίας. Η Οργανωτική Συνδιάσκεψη του καλοκαιριού του 1995 στο Περιστέρι και η καθαρά ηγετική εμφάνιση του κ. Σημίτη δίνουν νέα ώθηση

στο ρεύμα. Χαρακτηριστικό του «τρόπου δουλειάς» του κ. Σημίτη είναι η προετοιμασία της ομιλίας του στο Περιστέρι. Προηγήθηκε γέυμα εργασίας με περιφερειακά στελέχη του ρεύματος. Τους άκουσε όλους επί ώρα προσεκτικά, κράτησε σημειώσεις και έγραψε μετά την εισήγησή του. Στο γέυμα μετείχαν οι κκ. Μανούσος Τσαφαράκης από τα Χανιά (μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής του Πολυτεχνείου το 1973), Γιώργος Εξάρχου από τη Δράμα, Νίκος Γκεσούλης, Α. Αγγέλου από τη Θεσσαλονίκη, Ν. Ηλιάδης από τις Σέρρες, Θ. Κολιοπάνος από την Αρτα, Γ. Καρατζιώτης από την Καβάλα, Ζ. Καλογεράκης από το Ηράκλειο, Β. Ηλιάδης από τα Γιάννενα και Κ. Χαριστιάδης από την Πάτρα. Τον Νοέμβριο του 1995, όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου εισάγεται στο Ωνάσειο, στα γραφεία της οδού Ακαδημίας υπάρχουν αρχεία με καταγεγραμμένα 3.000 στελέχη του ΠαΣοΚ που ανήκουν στο ρεύμα. Υπάρχει περιφερειακή και νομαρχιακή συγκρότηση, ενώ η δικτύωση φθάνει και στην τελευταία οργάνωση βάσης σε όλη την Ελλάδα.

Από τον Νοέμβριο του 1994 αρχίζει επίσης η συστηματική σύσφιξη των σχέσεων με την κοινωβουλευτική ομάδα. Ο μικρός πρώτος πυρήνας των 3-4 βουλευτών διευρύνεται. Οι κκ. Α. Αποστολίδης, Γ. Γιαννάκης, Γ. Δρυ, Θ. Κοτσώνης, Θ. Κολιοπάνος, Κ. Λάλλος, Μ. Λουκάκης, Θ. Μάτης, Α. Μπαλάς, Φ. Παπαδέλλης, Γ. Παοχαλίδης, Σ. Σουμάκης, Γ. Φουντάς, Χ. Πάχτας, Γ. Ζαφειρόπουλος απο-τελούν τον σταθερό κύκλο ενώ, από τον Νοέμβριο του 1995 ως την εκλογή πρωθυπουργού τον Ιανουάριο, οι βουλευτές συνεδριάζουν κάθε πρωί 9 με 10 και σχεδιάζουν τις κινήσεις τους. Στην ομάδα έχουν προστεθεί οι κκ. Ν. Αλευράς, Δ. Σωτηρής, Α. Παπαδήμας, ενώ όσο πλησιάζει ο Ιανουάριος μετέχουν και νέοι βουλευτές στις συνεδριάσεις.

Από το '94 έκανε το άνοιγμα προς το κόμμα

Από την εκλογή πρωθυπουργού τον Ιανουάριο ως το συνέδριο του Ιουνίου, το επιτελείο που συντονίζει τις κινήσεις του εκσυγχρονιστικού ρεύματος υπό τον κ. Κ. Σημίτη απαρτίζονται η κ. Βάσω Παπανδρέου και οι κκ. Πάγκαλος, Αυγερινός, Μανίνας, Α. Παπαϊωάννου, Χ. Πρωτόπαπας και Θ. Τσουκάτος. Όταν μετά τις εκλογές των αντιπροσώπων ο κ. Θ. Τσουκάτος παρουσίασε γραπτώς και αναλυτικά κατά νομό την κατανομή των συνέδρων, προσδιόρισε ότι ο κ. Σημίτης θα υποστηριχθεί από 2.744 συνέδρους επί των 4.781 (πέραν των αριστίνδην, νεολαίας κτλ). Αρκετοί των μετεχόντων θέωρησαν την εκτίμηση αισιόδοξη, αν μη και υπερβολική. Ο κ. Σημίτης όχι, καθώς γνώριζε ήδη από την εμπειρία των δύο χρόνων στενής συνεργασίας με τον κ. Τσουκάτο ότι η χαρτογράφηση ήταν ακριβής. Προσήλθε λοιπόν στο Συνέδριο χωρίς ταλαντεύσεις και επικύρωσε την πλειοψηφία στην κοινωνία μέσω της πλειοψηφίας στο κόμμα. Ο «στρατηγός» - όπως αποκαλούν τον κ. Τσουκάτο στο κόμμα - είχε βρει τον αρχιστράτηγό του...